

TOMASZ SIENKIEWICZ

Zasada prawdy materialnej w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Studium jednego przypadku

Streszczenie

Głównym wnioskiem płynącym z analizy materiału prawnego i dokumentów sądowych jest fakt, iż postępowanie nakazowe w sprawach o wykroczenia utrudnia w znacznym stopniu wydanie wyroku zgodnie z prawdą materialną, narusza zasadę bezstronności sądu, niezależności sędziego i obiektywizmu orzekania, gdyż sąd staje się swego rodzaju „stroną” tego postępowania przejmując również rolę oskarżyciela. Wpływa na to wiele czynników nie tylko prawnych, ale wpływ mają również pozaprawne zwyczaje stosowane pomiędzy policją, prokuraturą i sądem (np. stosowanie niepisanej zasady: „policjant ma zawsze rację”).

W związku z treścią art. 2 §1a Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, który stanowi, iż *orzekanie w postępowaniu zwyczajnym następuje wówczas, gdy brak jest podstaw do rozpoznania sprawy w postępowaniu przyspieszonym albo nakazowym*, należy zauważyć, iż większość gwarancji procesowych orzekania zgodnie z prawdą materialną będzie miała charakter pozorny. Stosowanie trybu nakazowego i przyspieszonego jako trybów podstawowych rzutuje bezpośrednio na realizację tej zasady. Wskazane w artykule gwarancje procesowe orzekania zgodnie z prawdą materialną znajdują swoje zastosowanie w najszerszym zakresie w postępowaniu zwyczajnym, w mniejszym stopniu w postępowaniu przyspieszonym, a praktycznie prawie wcale nie mają zastosowania w postępowaniu nakazowym. Z uwagi na duże uproszczenia postępowania nakazowego, w praktyce takie domniemanie ustawowe może rodzić pokusę, aby kierować sprawę do rozstrzygnięcia jako „oczywiste” w postępowaniu nakazowym, z pogwałceniem reguł sprawiedliwego procesu.

Ilustracją wniosków autora jest opisana w artykule sprawa, w której toku nastąpiły nieprawidłowości w ujawnianiu prawdy materialnej.

The Principle of Material Truth in the Proceedings for an Offence. Case analysis

Summary

The main conclusion drawn from the analysis of the legal material and court records is that the order of payment procedure in contravention cases makes it very difficult to pass judgement in line with the material truth, violates the principle of court's impartiality, judge's independence and objective ruling because the court becomes a "party" to the procedure by assuming the role of the prosecutor. This is caused by many, not only legal factors, but is also affected by non-judicial practices adopted among the police, prosecutors and the court (e.g. the use of an unwritten rule: "the police officer is always right").

In connection with Article 2 § 1(a) of the Code of Procedure for Petty Offences which provides that “ordinary procedure occurs when no grounds are given for examining the case in the summary procedure or the order of payment procedure,” it should be noted that most guarantees of judicial protection when adjudicating in line with the material truth will be ostensible. The application of the order of payment procedure and summary procedure as ordinary impinges on the compliance with this principle. Indicated in the article, the

guarantees of judicial protection when adjudicating in line with the material truth are fully applied in the ordinary procedure, to a minor extent in the summary procedure, and almost never in the order of payment procedure. Due to extensive simplification of the order of payment procedure, such a statutory conjecture may lead to a temptation to address issues as "open-and-shut" cases, thus violating the principle of a fair trial.

Принцип материальной истины в производстве дел о правонарушениях

Резюме

Основным выводом, вытекающим из анализа правовых и судебных документов, является факт, что приказное производство дел о правонарушениях значительно затрудняет вынесение приговора в соответствии с материальной истиной, нарушает принцип беспристрастности суда, независимости судьи и объективности постановления, так как суд становится своего рода «стороной» этого производства, принимая также роль обвинителя. Это связано со многими факторами, не только юридическими, но и внеправовыми обычаями, используемыми между полицией, прокуратурой и судом (например, использование неписаного закона: «полицейский всегда прав»).

В связи с содержанием ст. 2 §1а процессуального кодекса по делам о правонарушениях, которая гласит, что постановление в обыкновенном производстве следует тогда, когда нет достаточных оснований для рассмотрения дела в ускоренном или приказном производстве, следует заметить, что большинство процессуальных гарантий, что постановление будет соответствовать материальной истине, будут иметь мнимый характер. Применение ускоренного и приказного порядков, как основных, непосредственно влияет на реализацию этого принципа. Указанные в статье процессуальные гарантии о том, что постановления будут соответствовать материальной истине, применяются в полном объеме в обычном производстве, в меньшей степени в ускоренном производстве, и почти никогда не применяются в приказном. В виду сильного упрощения приказного производства, на практике такая предусмотренная законом презумпция может привести к желанию направлять дела, как «очевидные» на рассмотрение в приказном производстве, нарушая при этом нормы справедливого.